

შესახებ, რომელიც მონაწილეობას იღებენ და შეუძლიან მიიღონ სხვა-მანაში. თავმჯდომარე არცაა და ეუბნება რომ ჯერ უნდა წარსული სხდომის ოქმი წაიკითხოთ. ოცეა წაითხოვთ იგი იყო ოქმი წარსულის კრებისა, ზოგიერთებმა გამოსთქვეს რამდენიმე შენიშვნა საზოგადო ოქმზე და ამის გამო მოხსენებელი იყო ამ საგნის შესახებ მსჯელობაც მ. მანაბლისა.

უგ. თ. გრუზინსკი. ვრცელის სიტყვით უხსნის კრებას, რომ მიღებული წესი ოქმის შედგენისას სრულეობით კანონიერი და წესიერი იყო და ამისათვის პირდაპირ უხსნის პრაქტიკის იმის შესახებ, რომ მ. მანაბელმა სიტყვა ჩვენ წავაძლავს; ვგანაზი ოქმი.

თავმჯდომარე. უკრძალავს ახრს. გ. გრუზინსკისა და ამის შესახებ არ აძლევს ნებას მ. მანაბელს ილაპარაკოს მხოლოდ ახლევს სიტყვას პრაქტიკის შესახებ, მაგრამ მაშინვე აწყვეტინებს, რადგანაც მ. მანაბელი ეხება წესს და რადგანაც ხმაურობა და უწყისობა მატულობს თავმჯდომარე სწევრის სხდომას. ათის წამის შემდეგ სხდომა იხსნება. თავმჯდომარე აფრთხილებს, კრებას რომ არაერთი უწყისობა და მისი განკარგულების წინააღმდეგობა მან არ უახდინოს; ასწავლეს, რომ ის თავის უფლებას არავის დაუთმობს და არც შეაბღლებებს ამბობს იმის შესახებ, რომ უკანონოდ და უწყისოდ წევრებს შემიკავებთ არა წევრები კრების დარღვევაში და ამითი ხდება უწყისობა და სხობის, რომ თუ სხდომის და გაუქმება არ განხორციელდება, თქვენვე გაასწორებთ ეს უწყისობა.

მ. მანაბელი კითხულობს, როდესაც მე არ ვიქნები თავმჯდომარის ახრის თანახმაში, სიტყვას მოკლებული ვიქნები თუ არა; თავმჯდომარე უპასუხებს, რომ თქვენი ახრი, რომელიც ჩვენსას ამ საგნის შესახებ არ ეთანხმება, წერილობითი შამოტანებია. ოქმის კანონიერად კრებისაგან ცნობისა, ბანა კვლავ იკითხა; რისთვის არ არის ანაკოვლოვლი—ვიან არს მიღებული წევრად და ვინ არ არის; და დიწყო იმაზე ლაპარაკი, თუ ვინ მიუყვება წევრებთან უკანონოდ.

თავმჯდომარე უპასუხებს, რომ თუ თქვენ იმ პირთა ვეჭოლობა არა გეჭვთ, თქვენ მათ მაგარი ვერ ილაპარაკებთ, ამაზე ლაპარაკი შეუძლიან მხოლოდ მათ, ვისაც უფლება დარღვეულია. კვებელი ამბობს, რომ ჩემი ოკლი მიღებულია თუ არა—არ ვიცო. თავმჯდომარე უპასუხებს, რომ მაგრე უნდა დაგეწყით თქვე დალოცვილო. უგ. თ. გრუზინსკი სიტყვა, რომ ყოველ ცნობას ვაძლევთ ჩვენ ყველას და არავის უარს არ ვუზუნებთ.

ბ. ნა კლავისკი ამბობს, რომ ვიხილეთ ვინც არ არის მიღებული და ვინც არა ავებისენი, რომ, თუ ეს განკარგულება იქნება უკანონო, მე კრებას უნდა ვიხილო ძალა დაატანო წინააღმდეგე კომიტეტს. თავმჯდომარე აძლევს პირველ ფაფრთხილობას და ეუბნება, რომ მაგ გვარად

კო საზოგადოების კრების ანგარიში და ვერც დღეს ვაუბრებ მას; ეს მოხდა ჩვენთან დამოუკიდებლ მიზეზების გამო. საზოგადოებას ამ სხდომისა ჩემი მიზანით განვიხილავთ გუშინდლის ჩემი განხილვის შეთანხმება და დღევანდელს სახეობაზეა შეწყობილი და ვრცელს ანგარიში წარვედგეთ ამ მოკლე დროში.

მისხენება ზედამხედველ კომიტეტის არ შეიძლება. უკრძალავს ელიზაბეტიანა სხვა-და-სხვა განკარგულების ზედამხედველ კომიტეტისას, სთვლის უკანონოდ და ამბობს, რომ მისი ოკლი უმართლოდ არ იყო წევრად მიღებული, თავმჯდომარე უპასუხებს, რომ, თუ უმართლოდ არ არის მიღებული, იმართლოდ სადაც ჯერ არა და არა აქ. ტატოვარსაც ამ გვარივე საჩივარი შემოაქვს და კითხულობს მიზეზს, ბანი ორჯონიძე ამასვე ამბობს თავის ოკლის წევრად შერცხვის შესახებ. უგ. თ. გრუზინსკი სიტყვა, რომ, რადგანაც ამ გვარი თხივნები იმართლდება, რომ მათ ვარჩევს ანგარიში საზოგადო არა გეჭვთ, ამისათვის გადასწყვეტეთ, რომ ესე-ე მხოლოდ გავარჩიოთ შემდეგ კრებისა. რაიცა შეგება ბნ ორჯონიძე-ს, ისეთი მოწოდება წარმოადგინა, რომლის ძალითაც ორი მანეთი უნდა შემოეყანა მაშინ, როდესაც სხვა სახეობები და გამოიხილებ 40 მან. უნდა შემოეყანა. აი რად ვეუბნებით ვართ. და რა აუხსნა შინაარსი მოწოდებისა, კრება განკარგულებაში მოვიდა, მეტადლე ვინა, როცა ვაგო, რომ ეს მოწოდება გარის მზარის თავდა-ახსურთა წინამძღოლს მიუტყა, თ. ილ. ქაქავაძემ საპასუხად ბნ ფაფრთხილის წარმომადგენელს სიტყვა, რომლითაც ახსნა, თუ რისგან არის შემდგარი დასაბრუნებელი ხარჯი და რომ გაუტყვარი და ბნელ მოხსენებას და ანგარიში არა არის. ბანი ფაფრთხილი თხოვლობს, რომ გარკვევით ახსნან, თუ რისგან შესდგება უკანონობა ნაწილი დასაბრუნებელი ხარჯისა შემადგენელი 24,000 მანეთისათ. თ. ა. ბოლოყვანილი თხოვლობს ამ კითხვებზე სიტყვას. ბანი ფაფრთხილი ამბობს, რომ მე თუ ვკითხულობ იმისათვის, რომ მე მიხდა შემდგომისთვის დავაიცო, რომ ყოველივე ანგარიში ცალკე, გარკვევით იქნეს ჩაწერილი. თავ. ქაქავაძე ამტკიცებს, რომ ვისაც რა შენიშვნა უნდა საზოგადოთი რომელიმე ანგარიშისა, თვით უნდა შეკრიბოს ბანკში ყოველი ცნობა და ისე განაცხადოს კრების წინაშე, რადგანაც მართა მაშინ მმართველობის შემდგომი პასუხის მსჯელობა. თორემ ჩვენ მსჯელობას ვერსად დროს ვერ გავათავებთო და საზოგადოთ ყოველივე ამ გვარი შენიშვნა შეიღის დღის წინადა შენიშვნის კრების განხილვის, რომ გამეგება მომხდებელი ვიყოთ. კვებელი უპასუხებს რომ ეს შემდგომია, რადგან მმართველობა მიიღო მთავალი ყოველი ცნობა მიიტანოს კრებაში. თ. ქაქავაძე უპასუხებს, რომ ეს საქმეს ვაპირებთ და უმართლო არცაა ისეთი, რადგანაც მაშინ მთელი არხივის აქ მოტრნა დავებრძობდით; ბანი ფაფრთხილი ამბობს, რომ მე არავითარი იქვე არა შენიშვნა მმართველობაზე, მე მხოლოდ უკანასკნელი კითხვის ახსნა ვიხილეთ. ბ. ე. ვიფინი უპასუხებს, რომ ბ. ფაფრთხილი კარგათ იცის წესი ყოველივე კითხვის განხილვისათ, ამ ორის წამის წინადა, თვით ბ. ფაფრთხილი ამბობს, რომ ბ. ფაფრთხილი თვით ცნობათ და თუ ეს ასეთია ერთი უკანასკნელი კითხვის შესახებაც შეკრება ცნობას და ჩვენ აღარ ვაგვიკრებდა აქ საქმესა, (ხმა გავიძლია) მ. მანაბელმა სიტყვა,

რომ აქ შეკრებილი საქირა არ არის და სიმართლაც ჰქონდა ბ. ფაფრთხილის რომ კითხვების ახსნა მოახთხა, რადგან ანგარიში უწინდებურად არ არის შემდგარი და შემდეგ იკითხა აფხაზის მამული რად არის ნელიმკა რეასი თუნილო? თ. ილ. ქაქავაძემ აუხსნა რომ უწინდებურად ანგარიშის შედგენა შეუძლია და შეცდომით შედგენა-არც თქვენ დაგვაფილებთ. ოცეა შეკრება მ. მანაბლის, რომ ჩვენ ნატას კრება არ ვეინდობ ბ. ვიფინი სიტყვა სულ დასეგნება. და ვიდეც ასე უნდა იყოს, რადგანაც აქ თვითთავი ჩვენგანის სიტყვითა ერთი ერთმანეთს ჩრევი მისცეს და ნატაცა ერთმანეთისგან შორს არ არის. შესახებ აფხაზის მამულის ვრცელის სიტყვით ახსნა ყოველივე ამ საქმის გარეშე და დაუსაფრთხი, თუ რად ჩაიწერა დასაბრუნებელი ხარჯი, ამ მაშულის შესახებ რეასი თუნილი ნელიმკა და, თუ საიღდაც როგორ არის შემდგარი ნელიმკა და რა საბუთით. ბ. აფრთხილი (წინა გამგეობას) სიტყვა, რომ მაგარი კითხვები და მათი დაფასება, როგორც მმართველობის მხრით დასაშულობის ჩადენა, შეეცდარათ; რადგანაც მმართველობა ბანკისა მოგაუღა—მიიღო სახეში ყოველივე გარემოება საქმისა, მისი ავ-კარგანობა, პირივები, დრო, შემთხვევა და ისე მოიტყვა; რომ ხანისხან ნელიმკა და ზარალიც წარმოადგინა ბანკის ინტერესების ფიზიკად და ცესისკან და ეს ზარალი და ნელიმკა, სწორად იმავე სიფრთხილით ან სრულად დაიფარება, ან და სხვა უფრო ღირს საქმეში სარგებლობას მოიტანოს; (მარტავა, მართადა!) თ. ილ. მანაბელმა სიტყვა, რომ მეო იმდენად ბრუნავს ცესკე კრებასა, რომ ჩემზე გუშინ და დღეს ვადმოკრულ მართანებზე არას ვილაპარაკებო; გუშინ ჩემზედა სიტყვს, რომ ვითომ მე ხელი მიმეწერათ რაღაც ოქმზე, ეს სრულიად უსაშარლოა და უსაფუძვლო; დღეს სიტყვს, რომ მე ვიყავი ცელი და მამულისა, მაგრამ ვისაც სურს, მომობანდეს ბანკში და დავუტკიცებ ჩემს სიმართლეს, თუცა მე არ მიწვევდით მე ვიგონის ქაშაში, როდესაც მე იქ არის და რომელიც არც თქვენ და არც მე არ გვეკადრება. (გაჰ!) თ. ილ. ქაქავაძე ამბობს, მე თუ ვსიტყვი, რომ მანაბლის მიერ აფხაზის მამული 12,000 თუმანი იყო დაფასებული და ჩვენ მხოლოდ 8,000-ნად დავაფასეთ, ამითი მართლად დასევედური ვი არ გამოვსტყვი, არამედ ისე ვსიტყვი, რომ თუ-კი ის მამული, რომელიც ერთისგან 12000 თუმანი არის დაფასებული მეორისგან 8000 თუმანი, რომელიც იმ ეზამდ თავისუფალი იყო სახელმწიფო შეკრული ყურადღებ, როცა მმართველობა შეიკრავო? დამილ ახვარი კომისიის სხობი, ულბის ანგარიშის შესამოწმებლად, თავმჯდომარე დასძინა მოკლევანაზედაც, შესახებ აგუსტორად ნარინს თენხისა.

მიტეტის განკარგულების და ნების შეადგენს; ამის მიხედვით მან თვითი გარდაწყვეტილებით შესცვალა გარდაწყვეტილება კრებას, რადგანაც იგი მართალი არ იყო და რადგანაც მხოლოდ სრულ კომიტეტის უფლებას შეადგენდა ამ გვარი განკარგულება. ფული მივაშველოთ იმისთვის, რომ უსარგებლო დაუტყვებიათ შემდეგ ბრველ მოსვლამდის და კიდევ 6000 მანეთიამ უკვე დაგვიარბუნებინა წარმოთქვა, რომ შედამხედველ კომიტეტმა ძირაზად შეცვალა ჩვენი გარდაწყვეტილება და კანონია. ეხლა ვკითხავთ: სად არის ეს ძირაზი შეცვლა? შეცვლა-კი არა პირდაპირი კანონის დაცვა იყო კომიტეტის მხრით! (გაჰ!) უგ. თ. მანაბელი გრუზინსკი დასძინა რამოდენიმე გარემოება სიტყვას გურამოვისას, დასაბუთა სამართლიანობა კომიტეტის მოქმედებისა და შევახო იგი, რაც თ. გურამოვი გამოსტყვა. თ. ნ. ორბელიანი, შეხება რა ამ თანხის შესახებ კითხვას სხვა-და-სხვა მხრით, გამოსტყვა ვრცელის სიტყვები, რომ კანონიც ამ სგნის შესახებ უწიკანად არის გავებული და წესიც ამ კანონის აღსრულების შესახებ, შემოღებული კომიტეტისაგან „სწორი არ არის. შეეცდო შენიშვნა წევრები უგ. თ. გრუზინსკის და გურამიშვილს, რომ იმით უმართლოდ უსაყვედურებს მისთვის; შემდეგ სიტყვა, რომ მის მაგიერ, რომ 30—40 მანეთობით ერთგვანა კომიტეტს, სხვა საქმეებზე მოხმარებით უფრო მეტს სარგებლობას მოუტანდა საზოგადოებისათ, როგორც, მაგალითად, წინა წლებში, მოახმარებო - 19000 მან. სკოლის და ამითი იხსენით, ბნებო, თქვენი შვილები იმისაგან, რომ ქუჩაზე უბუროდ და უბურად დგებულყონ; და ბოლოს სიტყვა, რომ მამულისა, თუ არა ძირითადი კანონის შეცვლა ის, რომ კომიტეტს დაუტყვევია გარდაწყვეტილება კრებისათ. ბ. ლ. ჯანდანიშვილმა სიტყვა, რომ ყოველივე დასაშულობა ორნაირია: ერთი ნებისითი და მეორე უნებლითი; თუ ნებისითი იყო—მიეტქოქალადი სასამართლოს და ჩვენ ყველანი ტყვენი მოვიყვებთ ადვალს და თუ უნებლიეა, მაშინ არა სალაპარაკოა, თუ არ სრულიად დიდობს კრება? სანი და ხუთი თუმანი გაქირებულის ახნაურისათვის ძალიან კარგი. ვინც გონიერად და გაქირებულად სცხოვრება—მისთვის „შუარიც კარგი და ვინც არა—მილიონიც არ ყოფი. თ. ნ. დასამიძემ სიტყვა: ცხინვალის სულში ერთის თავადს ურამი უწილად მამული მოკლეთ. თავადს სიტყვა: ეს ჩემი ოკლი იმას ჰყავდესო. ისეა ჩემი საქმე, მაგრამ ის იხვე სჯობია გავუტყვევებ, რადგანაც ჩემი თავმჯდომარე ისეთი უფლები, რომ მე მიწინა, სარგებლად არ წამიყვანოსო. ბანი კვლავ სიტყვა, რომ მე მიწინა ფაქტორები ვაწარმოებ შვიტრადო თ. ქაქავაძის სიტყვაში. იმან დაგვარწმუნა, რომ სვიმონოვის საქმის წაგებაში ბრალი არ მქონიაო და მე-კი ვამტკიცებ, რომ ეს საქმე დაუდგებობად და გოტრობითი უფლებს. გამეგობა იცოდა, რომ დამავსებლობისგან ცუდადყოფა დაფასებულ; იქ ვახ არ იყო და სვიმონოვის გენახად მიჰყიდეს. და კარგათ იცოდენ, რომ სულამდის თუ საქმე მივიღოდა წაგებულთ, მე ვამბობ, რომ არ უნ-

და წაგეთ და რადგან წაგეთ მი-სის მიხედვით—ეს საზოგადოებრივ უნდა გარდახადდეს და არა ჩვენი. თ. ილ. ქაქავაძე მოსა პასუხი ბ. ვრცელად დასაბუთა, რომ გამგეობას ამ წაგებაში არავითარი ბრალი არა ჰქონდა; რომ თვითადარეგულად იქ ვინახი იყო; რომ უფროსი ნორტარი-ისის მოწოდება იყო წარმოადგენილი, რომ ის მამული სრული დამგირავე-ბელის საკუთრება იყო; რომ გამგეობას ნება არა აქვს უთხრას მიყვ-ველს, რომ ამა-და-ამ მამულის სხედ-ვით თქვენ იზარალებთო; რომ თუ გამგეობა დანაშაულში— მიიქ-ცილი სამართალი და გავსდევნი-ნეთ; თქვენ ვებობრძებთ; რომ ვადინახეთ 1000 მანეთი—ცხლა ჩვენცა ვკითხეთ—გარდავხდით თუ არა; არა იმისათვის, რომ არ შეგვეცდოს, ანუ ვერჩინებდეთ, არამედ მისათვის, რომ ტყუილად ჩვენს უფ-ლებას არ დაგვანგრიდეთ. შემდეგ წარმოადგინა მთელი საქმე და დასა-მტკიცებლად ყოველივე მის მიერ თქმუ-ლისა ამ სახეობების ითხვა. ვანხილვა, შემდეგ იკითხა: ერთი ეს მიმობანეთ: ეს რად არის, რომ რაც რაც ვაქე-თდება, ბანკში მე დავიწყებული ვარ და რაც-კი რამე წახდება მე ბიარ-აღვით გამომეფერებო? (შეაქვას სიცილი და ვაჰას მასხა.) ლ. კობიაშვილი ითხობა რომ წაითხული ყოფილიყო განსაკუთრებული ახრი თ. ილ. მანაბლის თ. აფხაზის საქმის შესახებ, განსაკუთრებული არა წაითხა თვით. თ. მანაბელმა და მიიღო ეს სხვა-და-სხვა სახეობები გამგეობისაგან, რომ თ. აფხაზის მამული კლანდ მეტად და უმართლოდ დაუფასებია თ. ილ. მანაბელს თავის დამფასებლო-ბის დროს. რომ თ. აფხაზს მად-ლობა არ ვუთხრათ, რომ ხელი გავვი-მართა და ეს მამული თვით დაცო-ვდა და ამ გვარად ყოველივე მომავ-ლი ზარალი ბანკს აცლია? ვინ, იცის რამოდენს ბანკი დაჰკარგვდა, რომ ეს მამული თვით ბანკს დარჩე-ლობა!.. შემდეგ ბ. კობიაშვილი ვრცელად შეხრა იმ კითხვას—ნება ჰქონდა, თუ არა გამგეობას, რომ გა-უნაწილა თ. აფხაზს ფულის შემო-ტანა და სხვა-და-სხვა გვარად დასა-ბუთა, რომ გამგეობის მოქმედება შესახებ აფხაზის მამულსა სრულიად კანონიერია და თანაც დასძინა: აი, ბატონო, ამისთანა აშკარა საქმე-ებში თ. ილ. მანაბელი არ კანონიერად გაავაგობას, სწორს განკარგობულ ახრის და მიუხედავად ყოველის თვლ-საინაო ვარკობისა, ამტკიცებს ვა-გეობის უკანონობას და თავის კან-ონიერად მოქმედებს (გაჰ! გაჰ!). (სხდომის თავმჯდომარე მსჯელობა სახითი შესწავლია)

თ. ილ. ქაქავაძე მიუგო, რომ ჯერ არ-კი ვიცით გეგვს თუ არა მაგოდენი ზარალია და თუ, ჰო,

